

Wymagania środowiskowe oraz środki finansowo-prawne dotyczące wprowadzania do środowiska wód opadowych.

Ewa Piętowska

Wraz ze wzrostem terenów zurbanizowanych, wokół obiektów przemysłowych, centrów handlowych, czy osiedli mieszkaniowych powstaje coraz więcej powierzchni szczelnych wyposażonych w infrastrukturę służącą do zbierania zanieczyszczonych wód opadowych lub roztopowych pochodzących z tych terenów. Takie podejście z jednej strony może prowadzić do zubożenia naturalnej retencji wód opadowych, które nie mają możliwości wsiąkania do gruntu, a z drugiej do skoncentrowanego wprowadzania do środowiska wód opadowych lub roztopowych obciążonych ładunkami zanieczyszczeń. Z tych powodów postępowanie z tego typu wodami odprowadzanymi z terenach zurbanizowanych i uprzemysłowionych jest niezwykle istotnym elementem zrównoważonego rozwoju przestrzennego, a rozwiązania planowane w zakresie ich odprowadzania do środowiska powinny być zgodne z istniejącym obecnie systemem prawnym.

Kwalifikacja wód opadowych w systemie prawnym dot. ochrony środowiska.

Kompleksowy systemem regulacji prawnych oraz instrumentów finansowych związany z wodami opadowymi i roztopowymi, które w sposób zorganizowany są odprowadzane z terenów zurbanizowanych, został wprowadzony ustawami:

- z dnia 18 lipca 2001 r. Prawo wodne (Dz. U. z 2005 r. Nr 239, poz. 2019 z póź. zm.)
- z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2006 r. Nr 129, poz. 902 z póź. zm.).

Należy zaznaczyć, że omawiany system obejmuje wyłącznie wody opadowe lub roztopowe mieszczące się w kategorii ścieków, o której mowa w art. 9 ust. 1 pkt 14 lit c) ustawy Prawo wodne oraz art. 3 pkt 38 lit. c) ustawy Prawo ochrony środowiska.

Przy dokonywaniu takiej kwalifikacji istotne będzie:

- miejsce pochodzenia wód opadowych lub roztopowych, którymi są nimi wyłącznie powierzchnie zanieczyszczone o trwałej nawierzchni, w szczególności znajdujące się w miastach, portach, lotniskach, terenach

przemysłowych, handlowych, usługowych i składowych, bazach transportowych oraz nawierzchnie dróg i parkingów,

- zorganizowany system odbioru przedmiotowych wód w postaci szczelnych systemów kanalizacyjnych, otwartych lub zamkniętych służących wyłącznie do zbierania i odprowadzania ww. wód.

Ogólna charakterystyka wód opadowych lub roztopowych.

Wody opadowe lub roztopowe odprowadzane z zurbanizowanych lub uprzemysłowionych terenów z reguły będą nośnikami takich substancji, jak: zawiesiny, substancje ropopochodne, substancje ekstrahujące się eterem naftowym, chemiczne zapotrzebowanie na tlen (ChZT), metale ciężkie, chlorki.

W związku z tym analizując kwestie doboru odpowiednich urządzeń do oczyszczania ww. wód, powinno być się pod uwagę takie czynniki jak:

- rodzaj i stan zagospodarowania terenu, w tym również typ prowadzonej na tym terenie działalności,
- rodzaj nawierzchni dróg, placów, parkingów, w tym również rodzaj i natężenie ruchu pojazdów na tych obiektach oraz częstotliwość i sposób czyszczenia dróg, placów, w tym sposób zwalczania gołoledzi,
- charakterystyka zjawisk opadowych, ich intensywność, czas trwania, długość przerw pomiędzy opadami.

W przypadku wód opadowych odprowadzanych z dróg, parkingów oraz z terenów miejskich najbardziej charakterystycznym rodzajem zanieczyszczeń będą zawiesiny ogólne, których stężenia mogą przekraczać wartość nawet 100 mg/l. Natomiast w większości przypadków nie obserwuje się substancji ropopochodnych, których wartości średnie stężenia przekraczałyby wartości dopuszczalne, tj. 15 mg/l. Omawiane wskaźniki mogą jednak być przekraczane głównie w spływach roztopowych, w których należy brać pod uwagę także obecność soli jako najczęściej stosowanego środka odladzającego drogi.

Jakość wód opadowych pochodzących z terenów obiektów magazynowania i dystrybucji paliw płynnych i stacji obsługi samochodów może charakteryzować się podwyższoną koncentracją substancji ropopochodnych. Przy czym duże zagrożenie tego typu związkami może występować również w czasie awarii pojazdów

przewożących substancje zawierające związki węglowodorowe. Dlatego też na wylotach systemów kanalizacji deszczowej istniejących na obiektach związanych z gospodarką paliwową, dla których odbiornikiem ścieków opadowych będzie wrażliwe środowisko wodne, należy liczyć się z obowiązkiem posiadania urządzeń umożliwiających zamknięcie odpływu substancji niebezpiecznych.

Podobnie, w systemach odprowadzania i oczyszczania ścieków opadowych lub roztopowych pochodzących z terenów przemysłowych może być konieczne zastosowanie dodatkowych technologii oczyszczania wynikających ze specyfiki działalności prowadzonej na tych terenach.

Wymagania formalno-prawne związane z wprowadzaniem do środowiska wód opadowych lub roztopowych

Podmiot, który zamierza wprowadzać ścieki opadowe lub roztopowe do wód lub do ziemi, powinien przeanalizować takie rozwiązanie z punktu widzenia spełnienia szeregu regulacji prawnych określonych w obowiązującej ustawie Prawo wodne.

Pierwszoplanową regulacją jest **art. 122 ust. 1 pkt 1** Prawa wodnego, z którego wynika, że szczególne korzystanie z wód powinno wiązać się z obowiązkiem posiadania decyzji administracyjnej w postaci **pozwolenia wodnoprawnego**. A zatem wprowadzanie do środowiska wód opadowych lub roztopowych, które mieszczą się w kategorii ścieków, jako stanowiące rodzaj szczególnego korzystania z wód, będzie wymagało uzyskania ww. pozwolenia.

Procedury związane z uzyskaniem takiego pozwolenia, jak również wymagania jakie powinno ono spełniać, wynikają głównie z **rozdziału 4** Prawa wodnego. **Art. 125** stanowi, że pozwolenie wodnoprawne nie może naruszać m.in. ustaleń warunków korzystania z wód regionu wodnego lub warunków korzystania z wód zlewni, ustaleń miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego oraz decyzji o warunkach zabudowy, jak również innych wymagań, głównie wynikających z potrzeby ochrony zdrowia ludzi, środowiska, czy też z odrębnych przepisów. Dlatego też w operacie wodnoprawnym dołączonym do wniosku o wydanie w trybie **art. 131** pozwolenia wodnoprawnego na wprowadzanie do środowiska wód opadowych lub roztopowych powinien uwzględnić projekt systemów służących odprowadzaniu tych wód, w tym ewentualnie planowanych urządzeń oczyszczających. Ponadto dla ustalenia

niezbędnych wymogów środowiskowych projekt taki powinien mieć na uwadze lokalne warunki zagospodarowania przestrzennego, warunki hydrograficzne i hydrogeologiczne panujące w obszarze zlewni, występowanie stref ochronnych ujęć wód, czy też obszarów ochronnych wynikających z odrębnych przepisów (np. „NATURA 2000”).

Kolejnymi regulacjami, które również powinny zostać uwzględnione w sytuacji zorganizowanego wprowadzania wód opadowych lub roztopowych do środowiska, jest **system zakazów oraz ograniczeń, które wynikają z przepisów art. 39 Prawa wodnego**. Przy czym należy zwrócić uwagę na to, że w ust. 2 cytowanego przepisu ustawodawca wprowadza pewne **odstępstwa w odniesieniu do wód opadowych lub roztopowych**, gdyż dopuszcza na wprowadzanie:

- wód opadowych lub roztopowych, z przelewów kanalizacji deszczowej do wód powierzchniowych lub do ziemi, w odległości mniejszej niż 1 kilometr od granic kąpielisk i plaż publicznych nad wodami,
- wód opadowych lub roztopowych do jezior oraz do ich dopływów, jeżeli czas dopływu tych ścieków do jeziora byłby krótszy niż 24 godziny,

Zastosowanie ww. odstępstw jest możliwe pod warunkiem, że organ właściwy do wydania pozwolenia wodnoprawnego ustali, iż takie dopuszczenie nie będzie kolidowało z utrzymaniem dobrego stanu wód lub wymaganiami jakościowymi dla wód.

- W **art. 41 w ust. 3** ustawy Prawo wodne dopuszcza się wprowadzanie do wód lub do ziemi wód opadowych z przelewów kanalizacji deszczowej lub ścieków z przelewów burzowych komunalnej kanalizacji ogólnospławnej, jednakże pod warunkiem spełnienia standardów jakościowych określonych w przepisach wykonawczych wydanych na podstawie art. 45 ust. 1 pkt 3 cytowanej ustawy, którym obecnie jest rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 24 lipca 2006r. *w sprawie warunków, jakie należy spełnić przy wprowadzaniu ścieków do wód lub do ziemi oraz w sprawie substancji szczególnie szkodliwych dla środowiska wodnego* (Dz. U. Nr 137, poz. 984).
- Stosownie do **art. 128** Prawa wodnego w pozwoleniu wodnoprawnym ustala się cel i zakres korzystania z wód, warunki wykonywania uprawnienia oraz obowiązki niezbędne ze względu na ochronę wód, w tym ilość, stan i skład

ścieków wprowadzanych do środowiska. Znajdujące się w kategorii ścieków wody opadowe lub roztopowe, które z reguły będą odprowadzane z terenów silnie zurbanizowanych lub uprzemysłowionych mogą być nośnikami charakterystycznych substancji. W związku z tym ww. wody przed wprowadzeniem do wód lub do ziemi powinny spełniać standardy jakościowe określone w pozwoleniu.

Wymagania środowiskowe związane z wodami opadowymi lub roztopowymi.

Obecnie obowiązującą regulacją, która określa takie wymagania jest **rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 24 lipca 2006 r. w sprawie warunków, jakie należy spełnić przy wprowadzaniu ścieków do wód lub do ziemi oraz w sprawie substancji szczególnie szkodliwych dla środowiska wodnego (Dz. U. Nr 137, poz. 984).**

W § 19 tego rozporządzenia podano zasady związane z wprowadzaniem do środowiska wód opadowych lub roztopowych pochodzących ze szczelnych, otwartych lub zamkniętych systemów kanalizacyjnych. Do najistotniejszych regulacji należą:

- **§ 19 ust. 1**, określający **rodzaje terenów zanieczyszczonych**, gdzie mogą znajdować się powierzchnie szczelne wymagające określenia norm jakościowych dla odprowadzanych z nich wód opadowych lub roztopowych.

W pkt 1 określono wymagania jakościowe dla wód opadowych i roztopowych odprowadzanych z następujących powierzchni szczelnych: **terenów przemysłowych, składowych, baz transportowych, portów, lotnisk, miast, budowli kolejowych, dróg zaliczanych do kategorii krajowych i wojewódzkich oraz powiatowych klasy G, parkingów o powierzchni powyżej 0,1 ha.**

- Wody opadowe lub roztopowe odprowadzane z tych powierzchni powinny być oczyszczone w ilości, jaka powstaje z opadów o natężeniu co najmniej 15 l na sekundę na 1 ha w taki sposób, aby na odpływie do odbiornika: zawartość zawiesin była nie większa niż 100 mg/l, substancji ropopochodnych nie większa niż 15 mg/l.

Przyjęcie normatywnej wartości 15 l/s z 1 ha ww. rodzajów powierzchni szczelnych jest wynikiem wieloletnich badań na zlewniach

zurbanizowanych, które wykazały, że ok. 90% czasu trwania opadów spływ z nich nie przekracza tej wartości. Jest to zatem wartość natężenia przy której najczęściej występuje zjawisko „pierwszego spływu”, czyli wartość przyjęta jako zalecana w niektórych krajach naszej strefy klimatycznej.

W pkt 2 określono wymagania jakościowe dla wód opadowych i roztopowych odprowadzanych **z powierzchni szczelnej obiektów magazynowania i dystrybucji paliw,**

- Ww. wody powinny być oczyszczone, w ilości, jaka powstaje z opadów o częstotliwości występowania jeden raz w roku i czasie trwania 15 minut, lecz w ilości nie mniejszej niż powstająca z opadów o natężeniu 77 l na sekundę na 1 ha w taki sposób, **aby na odpływie do odbiornika: zawartość zawiesin była nie większa niż 100 mg/l, substancji ropopochodnych nie większa niż 15 mg/l.**

W omawianej regulacji przyjęto wyższe natężenia opadów wynikające z jednorocznego deszczu miarodajnego, gdyż powierzchnie szczelne wymienionych w nim obiektów są zazwyczaj niewielkie i narażone na dużą koncentrację zanieczyszczeń.

- **§ 19 ust. 2,** stanowi zasadę, zgodnie z którą wyłączone z obowiązku oczyszczenia, przed wprowadzeniem do wód lub do ziemi, takie wody opadowe lub roztopowe, które będą pochodziły z powierzchni innych niż wymienione w ust. 1.
- **§ 19 ust.3,** wskazuje sytuacje, **kiedy ilości wód opadowych i roztopowych przekraczają obliczone wartości dopływu do urządzenia oczyszczającego.** W tych przypadkach dopuszczono na odprowadzanie tych wód do odbiornika bez oczyszczania, jednakże pod warunkiem zabezpieczenia urządzenia oczyszczającego przed dopływem o natężeniu większym niż jego nominalna przepustowość. Przykładem takich rozwiązań są separatory z obejściem typu by-pass, które mogą być instalowane w wydzielonych komorach poprzedzających tego typu urządzenia lub wbudowane w korpus zbiornika.

- **§ 19 ust. 4**, wskazuje sytuację odnoszącą się **wyłącznie do istniejących już przelewów kanalizacji deszczowej**, w stosunku do których dopuszczono na wprowadzanie wód opadowych do jezior i ich dopływów oraz innych zbiorników wodnych o ciągłym dopływie lub odpływie wód powierzchniowych, a także do wód znajdujących się w sztucznych zbiornikach wodnych usytuowanych na wodach płynących, jeżeli średnia roczna liczba zrzutów z poszczególnych przelewów nie jest większa niż 5.
- **§ 21 ust 1**, określa procedury służące dla oceny spełnienia warunków oraz standardów jakościowych dla wód opadowych lub roztopowych, określonych w § 19 ust. 1. Metodami tymi są dokonywane, co najmniej 2 razy do roku przeglądy eksploatacyjne urządzeń służących do oczyszczania wód opadowych lub roztopowych. Regulacja ta zobowiązuje także do eksploatacji tych urządzeń zgodnie z zaleceniami zawartymi w instrukcji i konserwacji oraz do odnotowywania w zeszycie eksploatacji czynności eksploatacyjnych. W praktyce oznacza to, że użytkownik ww. urządzeń zobowiązany będzie do prowadzenia zeszytu eksploatacji, w którym powinien odnotowywać wyniki kontroli stanu technicznego posiadanych urządzeń, czynności związane z ich bieżącą eksploatacją i konserwacją np. czyszczenie, naprawy, jak również występujące sytuacje awaryjne.
- **§ 21 ust 2**, stanowi, iż **ocenę spełnienia wymagań** wynikających z w § 19 ust. 1 dla urządzeń oczyszczających **o przepustowości nominalnej większej niż 300l/s** dokonuje się w zakresie normowanych wskaźników (czyli zawiesin ogólnych i substancji ropopochodnych) w czasie trwania opadu, co najmniej 2 razy do roku, w okresie wiosny i jesieni. Próbkę do badań należy uzyskać poprzez zmieszanie trzech próbek o jednakowej objętości, pobranych w odstępach czasu nie krótszych niż 30 minut.
- **§ 21 ust. 3**, podaje zasadę służącą do **oceny spełnienia warunków dopuszczalnej rocznej liczby zrzutów z przelewów kanalizacji deszczowej oraz dopuszczalnej rocznej liczby zrzutów z przelewów kanalizacji ogólnospławnej**. Ocena taka dokonywana jest na podstawie kontroli średniej rocznej liczby zrzutów z poszczególnych przelewów, która określana jest na podstawie obserwacji działania przelewów przez okres co najmniej 2 lat.

System opłat ekologicznych związany z wprowadzaniem ścieków opadowych lub roztopowych do środowiska.

Istniejący w ustawie z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska system środków finansowo-prawnych kompleksowo porządkuje zagadnienia dot. korzystania ze środowiska, w tym . również opłaty ekologiczne związane ze szczególnym korzystaniem z wód polegającym na wprowadzaniem do wód lub do ziemi wód opadowych i roztopowych (**art. 273 POŚ ust. 1 pkt 2**).

Zgodnie z **art. 284** POŚ opłatę tą ustala we własnym zakresie podmiot korzystający ze środowiska, według stawek obowiązujących w okresie tego korzystania (**art. 285 POŚ**) i wnosi ją na rachunek właściwego urzędu marszałkowskiego, przy czym **opłata ta, w przypadku wód opadowych lub roztopowych, jest ponoszona za 1m² powierzchni na jeden rok (art. 290 ust 1 pkt 7)**.

Podmiot powinien prowadzić także aktualizowaną ewidencję zawierającą m.in. informacje o terenach z których odprowadza ścieki opadowe lub roztopowe (**art. 287 ust. 1 pkt 4 POŚ**).

W związku z tym istotnym elementem do ustalenia wysokości opłaty należnej jest prawidłowe zewidencjonowanie rodzajów oraz wielkości powierzchni o trwałej nawierzchni na terenach zanieczyszczonych, z których zostaną zebrane wody opadowe lub roztopowe. W przypadku zakładów przemysłowych powierzchnie takie na ogół znajdują się wokół hal produkcyjnych, obiektów magazynowo-składowych oraz związanych z transportem. Skład wód opadowych pochodzących z ww. powierzchni zależy od wielu czynników m.in. od produkcji danego zakładu, intensywności oraz rodzaju stosowanych środków transportu, emisji pyłów i gazów na danym terenie itp.

Zgodnie z **art. 274 ust. 4 pkt 1)** POŚ wysokości opłaty za wprowadzanie wód opadowych lub roztopowych kwalifikowanych do kategorii ścieków zdefiniowanych w art. 9 ust. 1 pkt 14 lit c) ustawy Prawo wodne oraz art. 3 pkt 38 lit. c) ustawy Prawo ochrony środowiska, zależy bezpośrednio od wielkości, rodzaju i sposobu zagospodarowania terenu, z którego są odprowadzane te ścieki.

Zasady naliczania opłat za wprowadzanie ww. wód opadowych lub roztopowych oraz jednostkowe stawki tych opłat określone są w **§ 5 obowiązującego rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 20 grudnia 2005 r. w sprawie opłat**

za korzystanie ze środowiska (Dz. U. Nr 260, poz. 2176). Stawki te zgodnie z **art. 291 POS** podlegają corocznej waloryzacji i są ogłaszane w obwieszczeniu Ministra Środowiska. Do końca 2007 roku obowiązują stawki określone są w Obwieszczeniu Ministra Środowiska z dnia 4 października 2006 r. (M.P. Nr 71, poz. 714) w tabeli D. Natomiast na 2008 rok wysokość tych stawek została ogłoszona w Obwieszczeniu Ministra Środowiska z dnia 20 września 2007 r. (M.P. Nr 68, poz. 754).

Zgodnie z cytowanymi obwieszczeniami **jednostkowe stawki opłat wynoszą:**

- 1) powierzchnie terenów przemysłowych, składowych, baz transportowych
- **za 2007 r. oraz 2008 r.** - 0,23 zł/ za 1m²,
- 2) za powierzchnię portów, o których mowa w ustawie z dnia 21 grudnia 2000 r. o żegludze śródlądowej (Dz. U. z 2006 r. Nr 123, poz. 857) portów morskich oraz lotnisk
- **za 2007 r.** - 0,056 zł/1m²,   **na 2008 r.** – 0,057 zł/ za 1m²
- 3) za powierzchnie dróg i parkingów o nawierzchni szczelnej, w tym również znajdujących się na terenach przemysłowych, składowych lub baz transportowych
- **za 2007 r. oraz na 2008 r.** 0,046 zł/1m²,
- 4) za powierzchnie parkingów o nawierzchni nieszczelnej o liczbie miejsc parkingowych powyżej 500 samochodów, w tym także położonych na terenach przemysłowych, składowych lub baz transportowych
- **za 2007 r.** - 0,068 zł/1m²,   **na 2008 r.** – 0,069 zł/ 1m²
- 5) za powierzchnie dróg i parkingów o nawierzchni szczelnej położonych w miastach o gęstości zaludnienia przekraczającej 1 300 osób/ km²
za 2007 r. oraz na 2008 r.- 0,034 zł na rok za 1m²
- 6) za powierzchnie zanieczyszczone o trwałej nawierzchni, o których mowa w pkt 1-4 położone w miastach o gęstości zaludnienia nie przekraczającej gęstości zaludnienia 1 300 osób/ km² oraz w miastach o gęstości zaludnienia przekraczającej tą wartość,
- **za 2007 r.** - 0,068 zł/1m²,   **na 2008 r.** – 0,069 zł/1m²

Ewa Piętowska

grudzień